

Kuidas toime tulla vananeva rahvastikuga Eestis?

Väino Sinisalu – Eesti Arst

Rahvusvaheline organisatsioon HelpAge International avaldas 2013. aasta oktoobris raporti „Global Age Watch Index“, kuhu olid kogutud 91 riigi andmed eakate (üle 60 aasta vanuste isikute) elukvaliteedi kohta neljas kategoorias (1). Kategooriate üldhinnangu järgi paikneb Eesti selles edetabelis 29. kohal (60,2 punkti 100-st). Tabeli eesotsas on Rootsi, Norra ja Saksamaa ning lõpus Afganistan, Tansaania ja Pakistan. Meie naabritest on Soome 15., Läti 45., Leedu 50. ja Venemaa 78. kohal.

Parim paiknevus teiste riikide seas on Eestil hariduse ja tööhõive kategoorias: 8. koht (70,7 punkti). Vanemaeealiste tööhõive on meil 53,8%. Majandusliku kindlustatuse kategoorias oleme 35. kohal (78 punkti). Siin võeti arvesse pensioniga kindlustatus ja riigi sisemajanduse kogutoodang (SKT). Tabeli teise poole jääme aga meie eakate tervise näitajate poolest: 58. koht (44,5 punkti). Hinnati eeldatava eluea kestust pärast 60. eluaastat, mis on meil 20 aastat, ning eeldatavat tervena elatud eluiga pärast 60. aastat ja eakate sühhosotsiaalset heaolu. Meie eakate elukeskkonna seisundi (sotsiaalsed suhted, kodanikuvabadus, psühholoogiline kindlus ja avaliku transpordiga rahulolu) hinnang 58,4 punkti andis meile 62. koha.

Raporti kohaselt elab Eestis ca 1,3 miljonit inimest, neist 0,3 miljonit (23,2%) on vanuses üle 60 eluaasta. Viimase, 2011. aasta rahvaloenduse andmeil on Eesti meeste keskmine eeldatav eluiga 71 aastat ja naistel 81 aastat. See tendents jätkub ja praegu sündinud eestimaalastest elavad rohkem kui pooled enam kui 80aastaseks. Kui sündimus oluliselt ei suurene, on aastaks 2060 Eesti 100 tööealise kohta 80 ülalpeetavat (2).

Vaatamata eeldatava keskmise eluea jõudsale piknemisele viimastel aastatel, ei ole meil ega maailma teistes riikides sellega sammu pidanud tervena elatud eluea pikkus. Eesti meestel oli see 2012. aasta andmetel 53 aastat ja naistel 57. Võrreldes euroliidu keskmisega jääb Eesti meestel tervena elatud eluiga 7,9 aastat ja naistel 4,2 aastat lühemaks. Mis on selle erinevuse põhjus? Suurel määral seletab seda meie inimeste mittetervislik eluviis. WHO andmeil suitsetab iga neljas Eesti inimene, iga viies on füüsiliselt inaktiivne, iga viies ülekaaluline. Probleemiks on ka alkoholi liigtarvitamine.

Lisaks terviseedendusprogrammidele arutletakse paljudes maades selle üle, kuidas arendada vananevas ühiskonnas tervishoiusüsteemi toimetulekut (3). Teisalt on päevakorras küsimus, kuidas eakaid paremini rakendada ühiskondlike väärtuste loomisse. See eeldab töötingimuste ja -kohtade kohandamist eakatele töötajatele, paindlikke töögraafikuid ja töötervishoidlike meetmete rakendamist.

Muutuma peab ühiskondlik suhtumine: küsimus ei ole enam selles, mida ühiskond annab eakatele, vaid ka selles, mida eakad annavad ühiskonnale (4). Suurbritannias on rakendatud programm „Fit to Work“ (FFV), et edendada eakate töötajate tervist ja töövoimet. Meil on rakendamisel töövoime toetamise reform (5).

Väino Sinisalu

KIRJANDUS

1. The Global Age Watch Index 2013. www.helpage.org.
2. Sakkeus L. Rahvastiku vananemine on Eesti ühiskonnas jaoks väljakutse. www.stat.ee/ess-23.
3. Jagger C, Mc Kee M, Christensen K, et al. Mind the gap – reaching the European target of a 2-year increase in healthy life years in the next decade. *Eur J Public Health* 2013;23:829–33.
4. Editorial. How to cope with an ageing population. *Lancet* 2013;382:1225.
5. Viita-Neuhaus A. Töövoime toetamise reform. *Eesti Arst* 2014;93(1):8–9.